

Система виявлення аномалій на основі нейронних мереж

Виконала Томенко Наталя

Керівник к.т.н., доц. Савченко Т.В.

КН 2025 | НаУКМА

1

Недостатня ефективність традиційних методів

2

Потреба в ефективних підходах постійно зростає

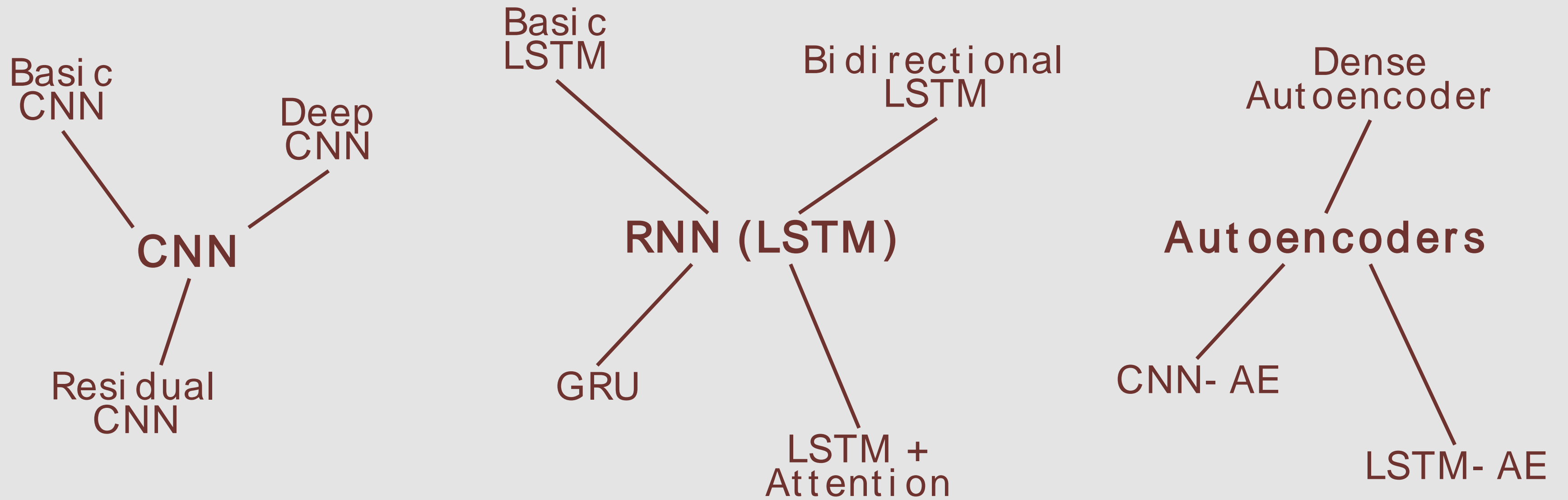
3

Використання нейронних мереж показує високі результати

Домен: мережеві аномалії

- 0 1 Брак комплексних досліджень
- 0 2 Проблема узагальнення моделей
- 0 3 Адаптація до змін мережевого середовища
- 0 4 Інтерпретованість результатів
- 0 5 Виявлення нульового дня та невідомих атак
- 0 6 Баланс між точністю та обчислювальною ефективністю

Мета дослідження: вирішення відкритих питань та формування комплексних знань про ефективність різних архітектур нейронних мереж для виявлення аномалій.

Мета експерименту: Встановити базову ефективність різних архітектур нейронних мереж для виявлення мережових аномалій.

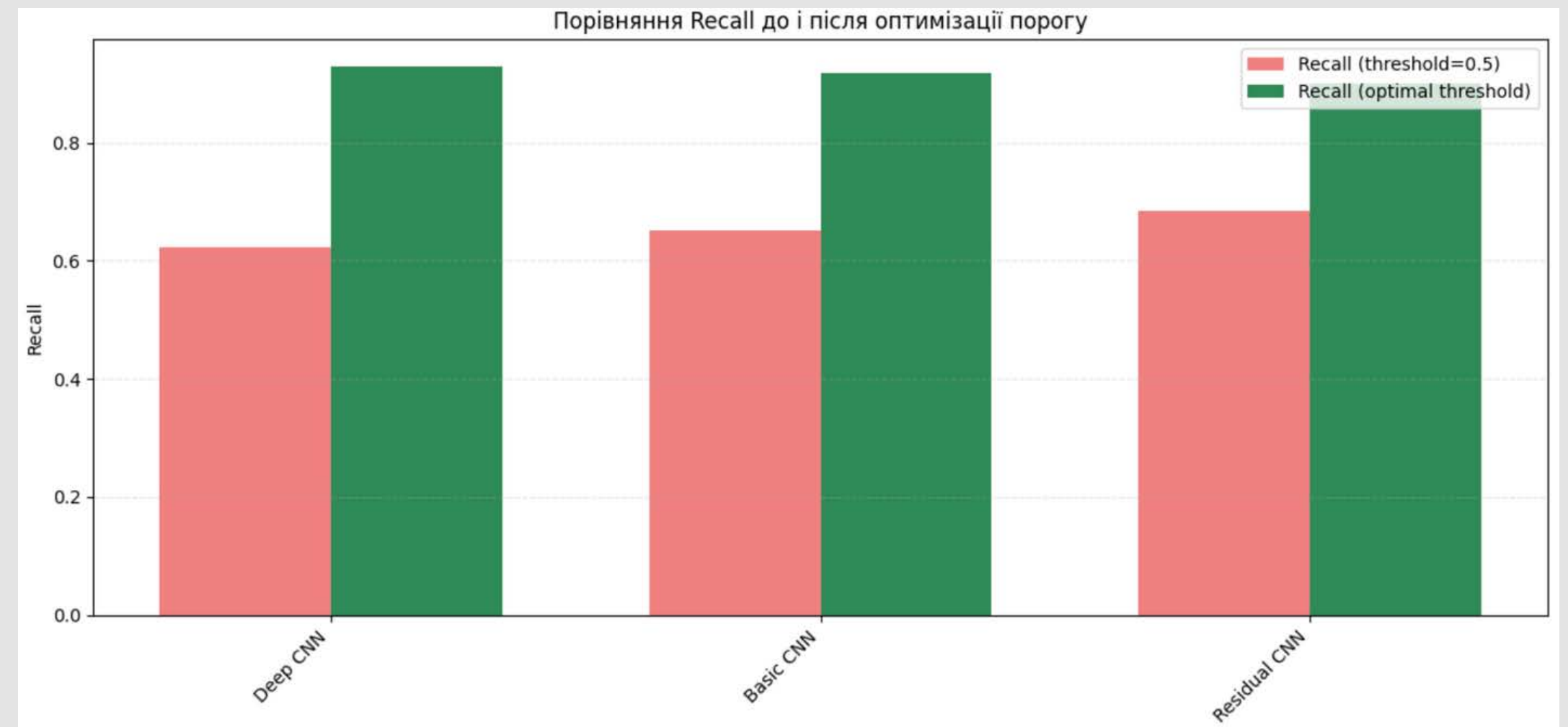
Набір даних NSL-KDD: еталонний датасет для виявлення мережових аномалій.

Виявлена проблема:

Стандартний поріг класифікації 0.5 дає погані результати → Розроблено метод оптимізації порогу за F1 оцінкою

Наслідки оптимізації порогу:

Покращення Recall на майже 40%. (з 62-68% до 90-92%)

Результати з оптимальними порогами:

	precision	recall	F1	ROC AUC
Базова CNN	88.70%	91.90%	90.20%	93.00%
Deep CNN	89.10%	92.90%	90.90%	93.10%
Residual CNN	89.20%	90.00%	89.60%	92.40%
Basic LSTM	87.90%	87.40%	87.70%	89.60%
Bidirectional LSTM	87.40%	89.50%	88.40%	92.40%
GRU	85.10%	91.70%	88.30%	91.40%
LSTM with Attention	86.30%	87.80%	87.00%	89.40%
Dense Autoencoder	88.50%	95.30%	91.80%	93.40%
CNN Autoencoder	85.90%	97.00%	91.10%	95.30%
GRU Autoencoder	97.30%	99.80%	98.50%	99.10%

Найкращі результати - GRU Autoencoder

Інші моделі:

- Dense Autoencoder: F1=91,8%
- CNN Autoencoder: F1=91,1%
- Deep CNN: F1=90,9%
- Bidirectional LSTM: F1=88,4%

Тестування здатності моделей, навчених на NSL- KDD, адаптуватися до нового домену UNSW- NB15, імітуючи концептуальний дрейф мережевого середовища чи перенос системи між середовищами.

NSL- KDD

UNSW - NB15

Методологія експерименту:

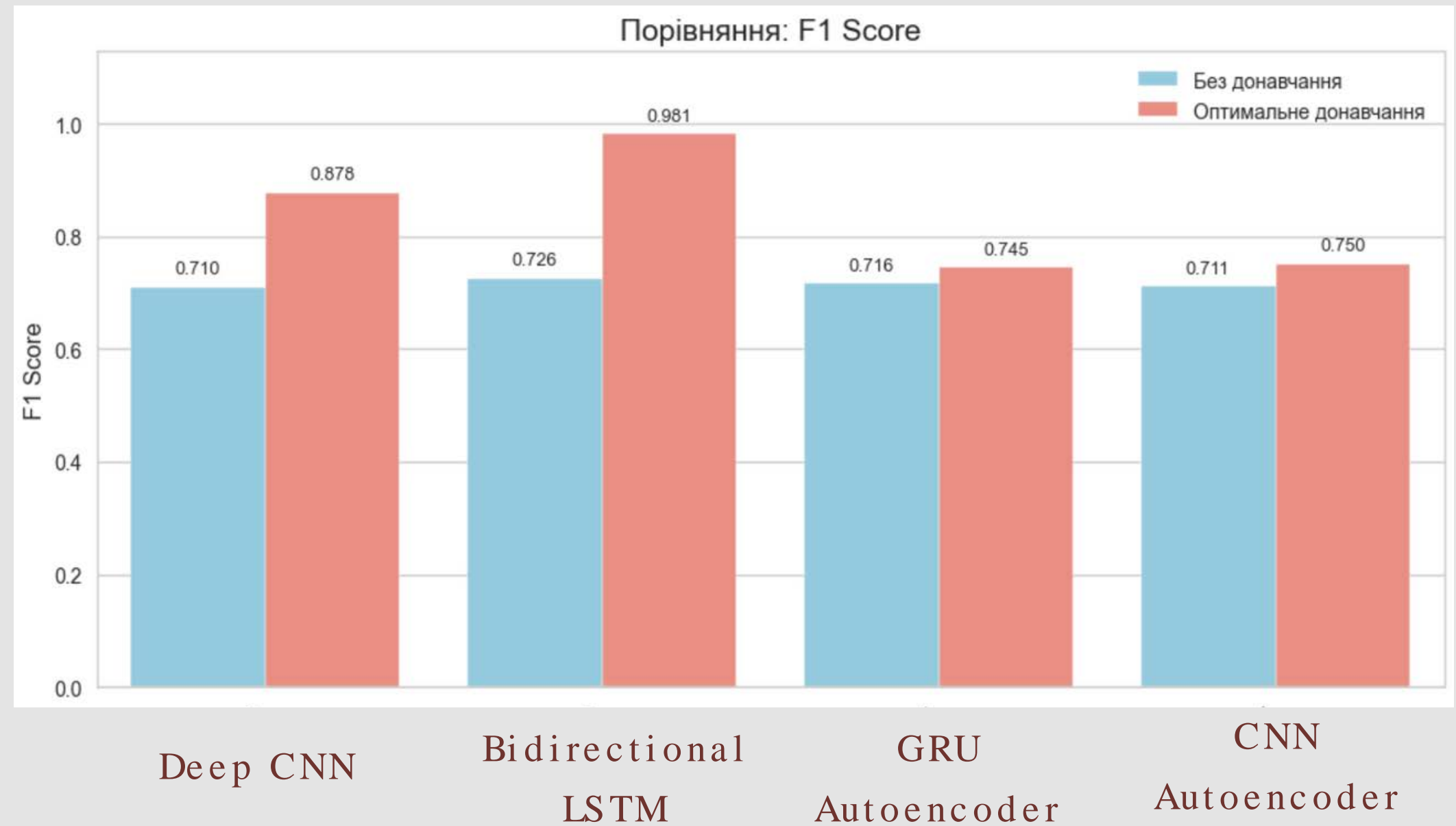
1. Вибір найкращих моделей
2. Створення відповідного адаптаційного шару для роботи з даними UNSW- NB15.
3. Застосування адаптованої моделі до тестових даних
  - а. без будь-якого донавчання
  - б. з донавчанням на 1% до 50 % UNSW- NB15

Прямий трансфер:

F1 $\approx$ 71% (падіння з 88-98%)

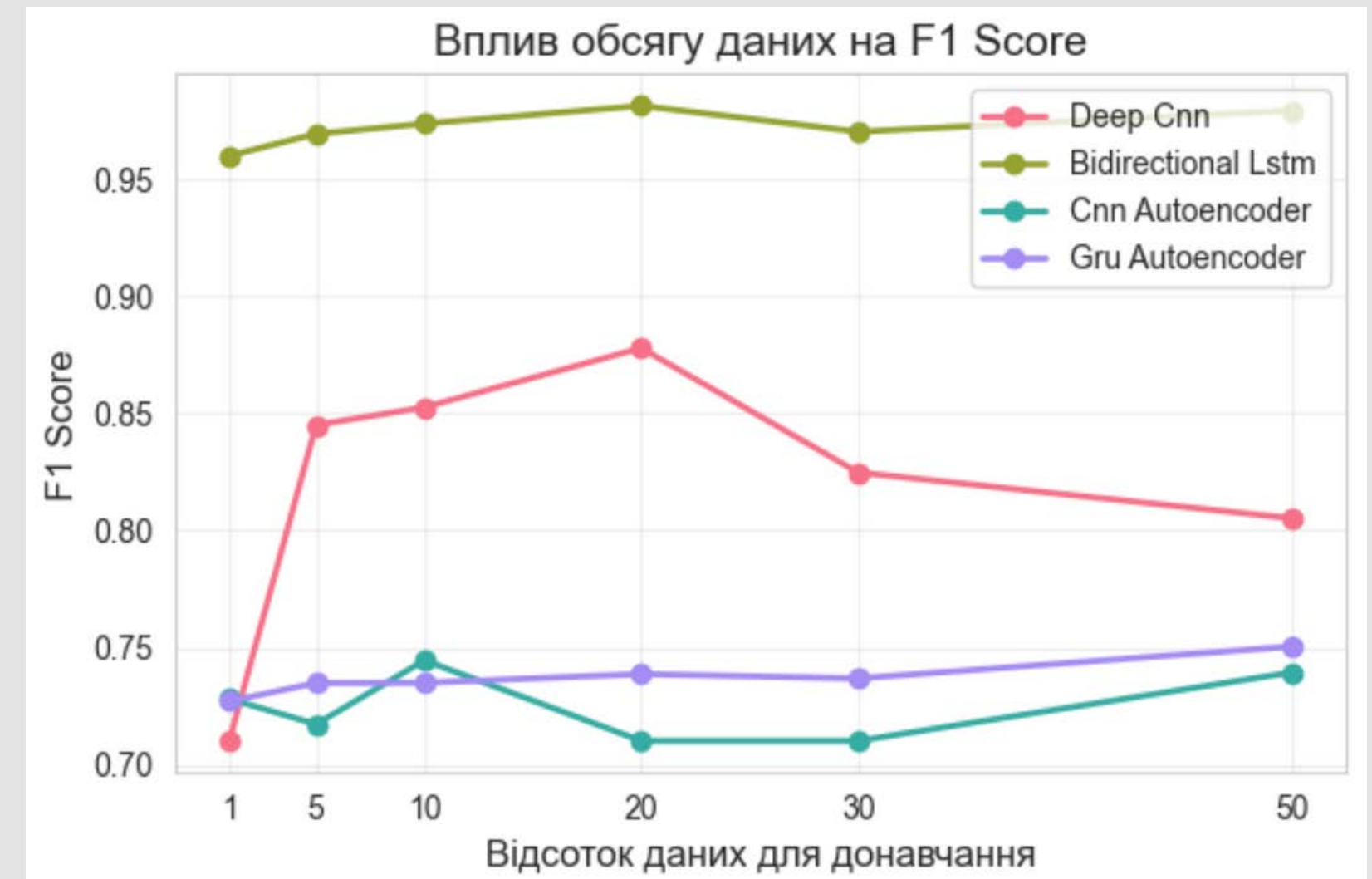
Трансфер із донавчанням:

Покращення від 4% до 35% порівняно з прямим трансфером

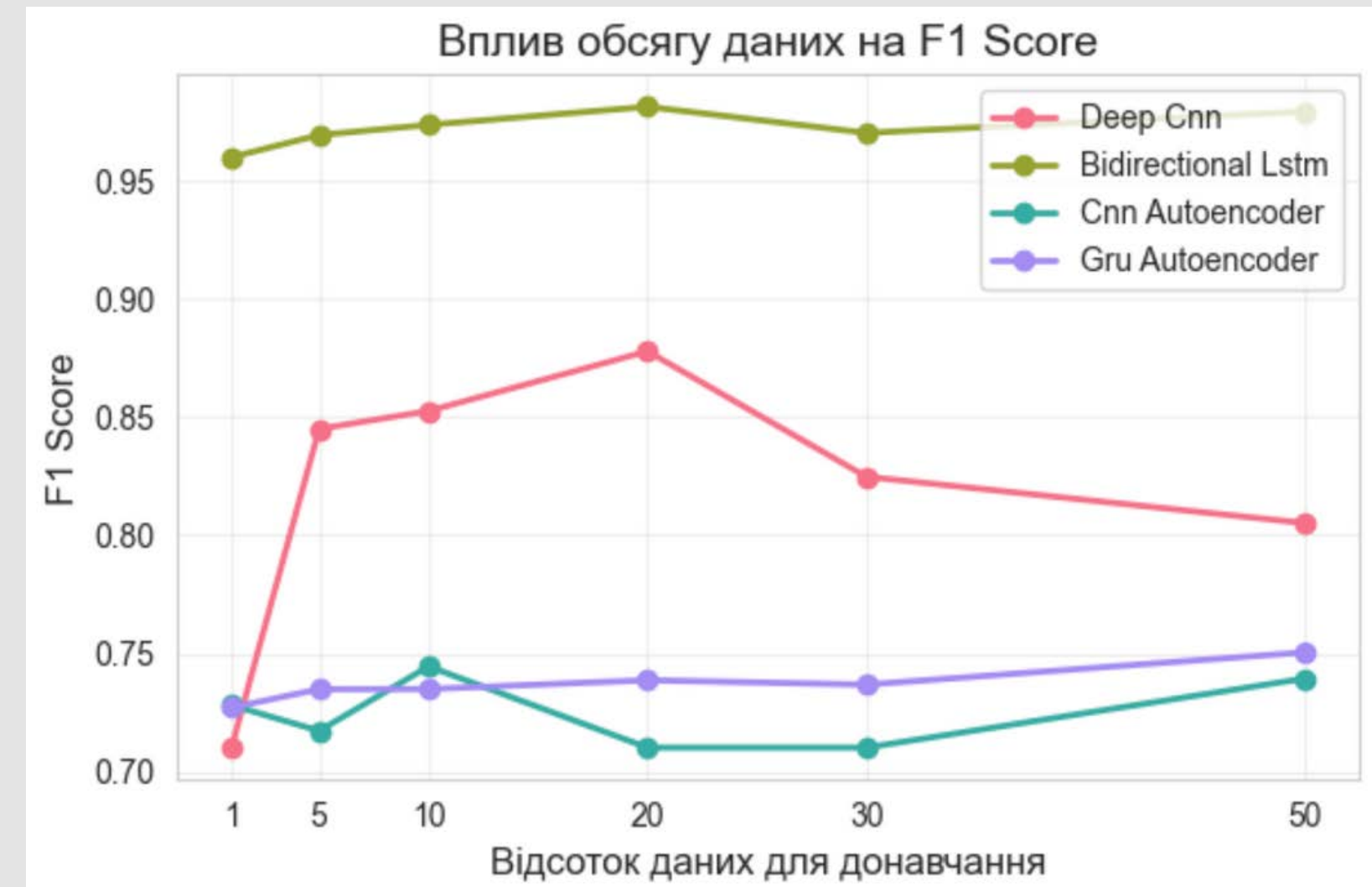
Bidirectional LSTM

- Найкраща трансферність:
  - $F1 = 0.9599$ уже при 1% даних.
  - Максимум: 0.9812 (20%).
- Стабільність при будь-якому обсязі даних

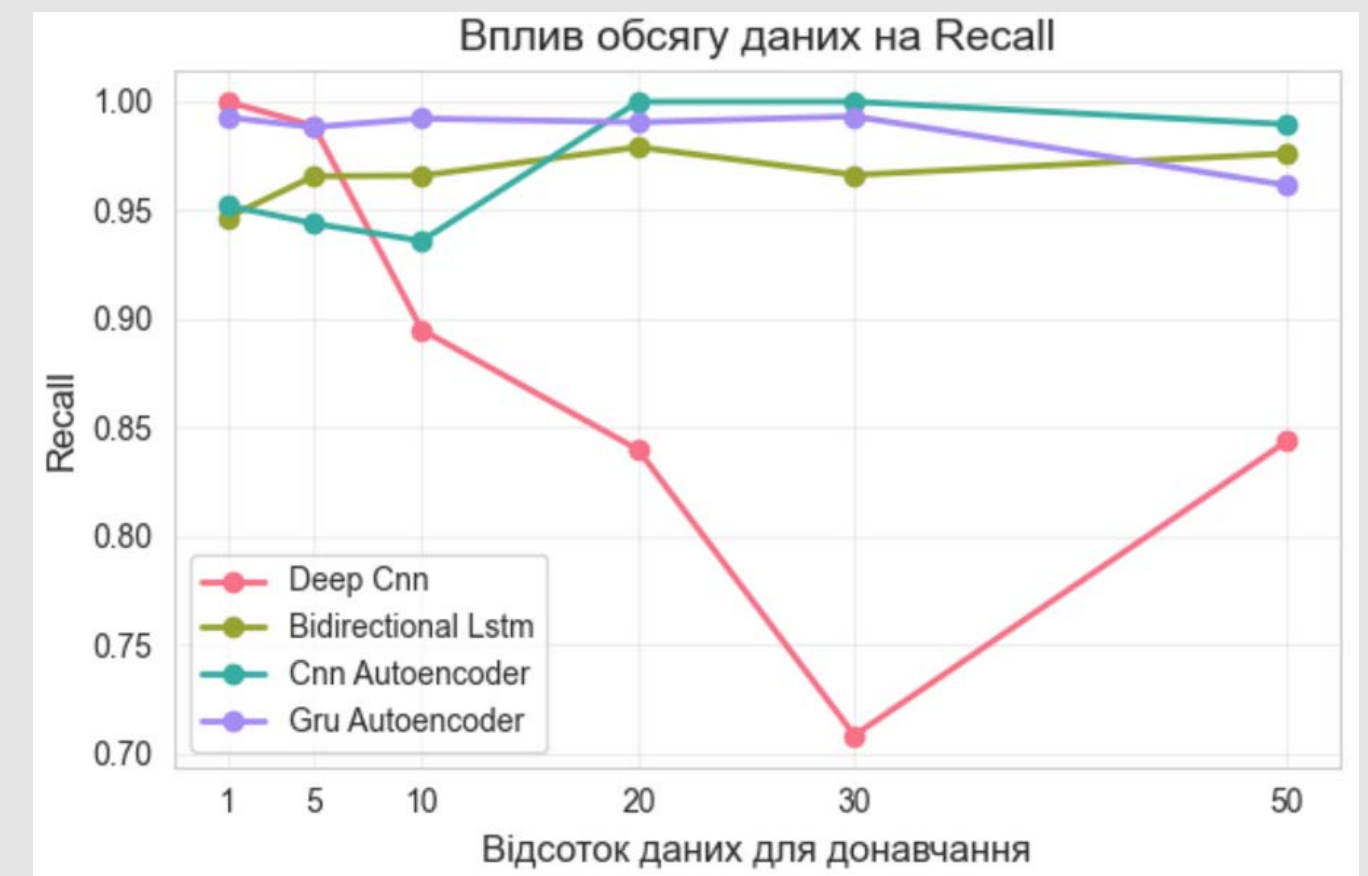
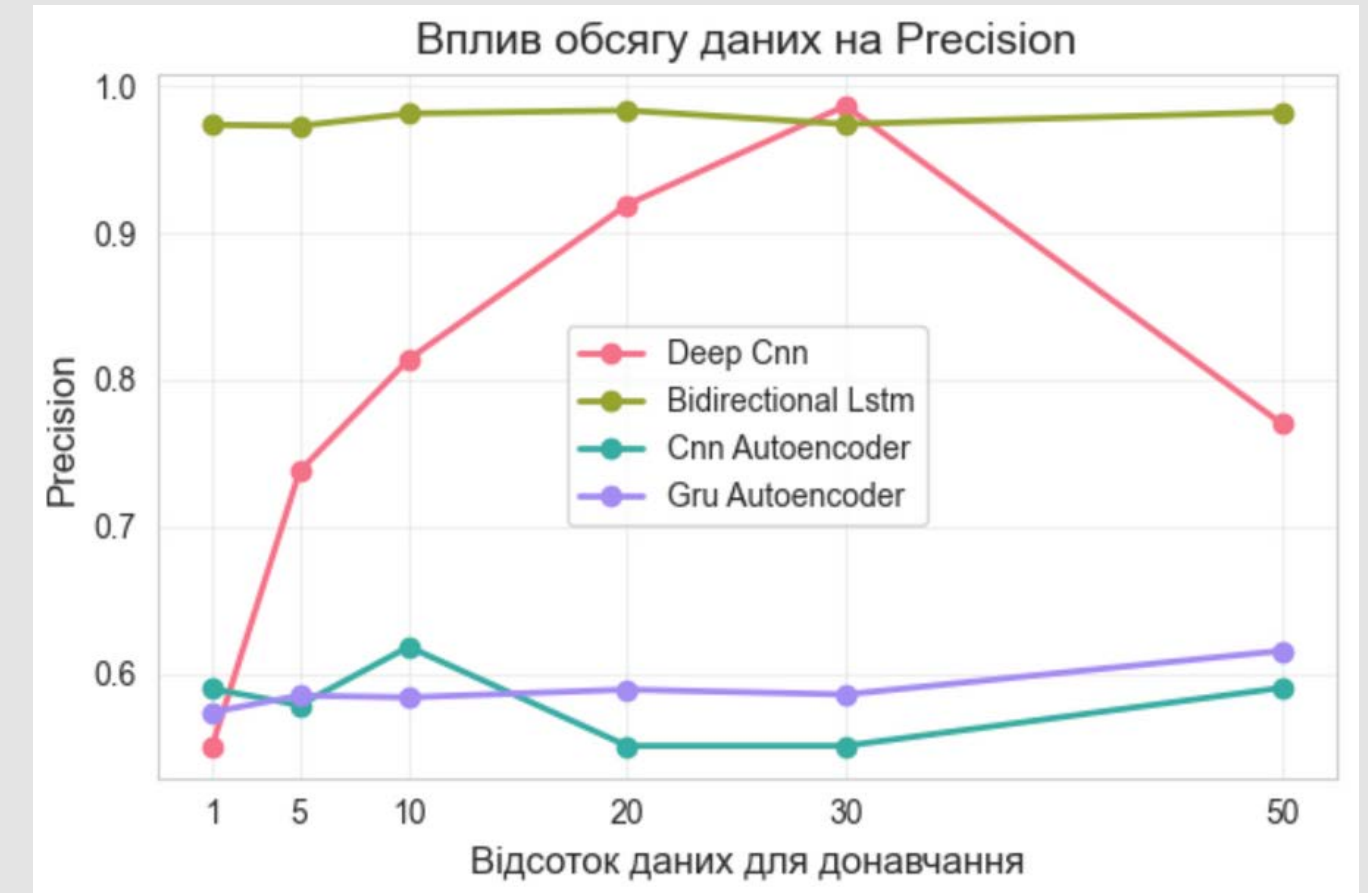
Deep CNN

- Сильна залежність від обсягу даних:
  - Різкий приріст F1 з 0.7102 (1%) до 0.8449 (5%).
  - Погіршення після 20% — ймовірно перенавчання.

Autoencoders

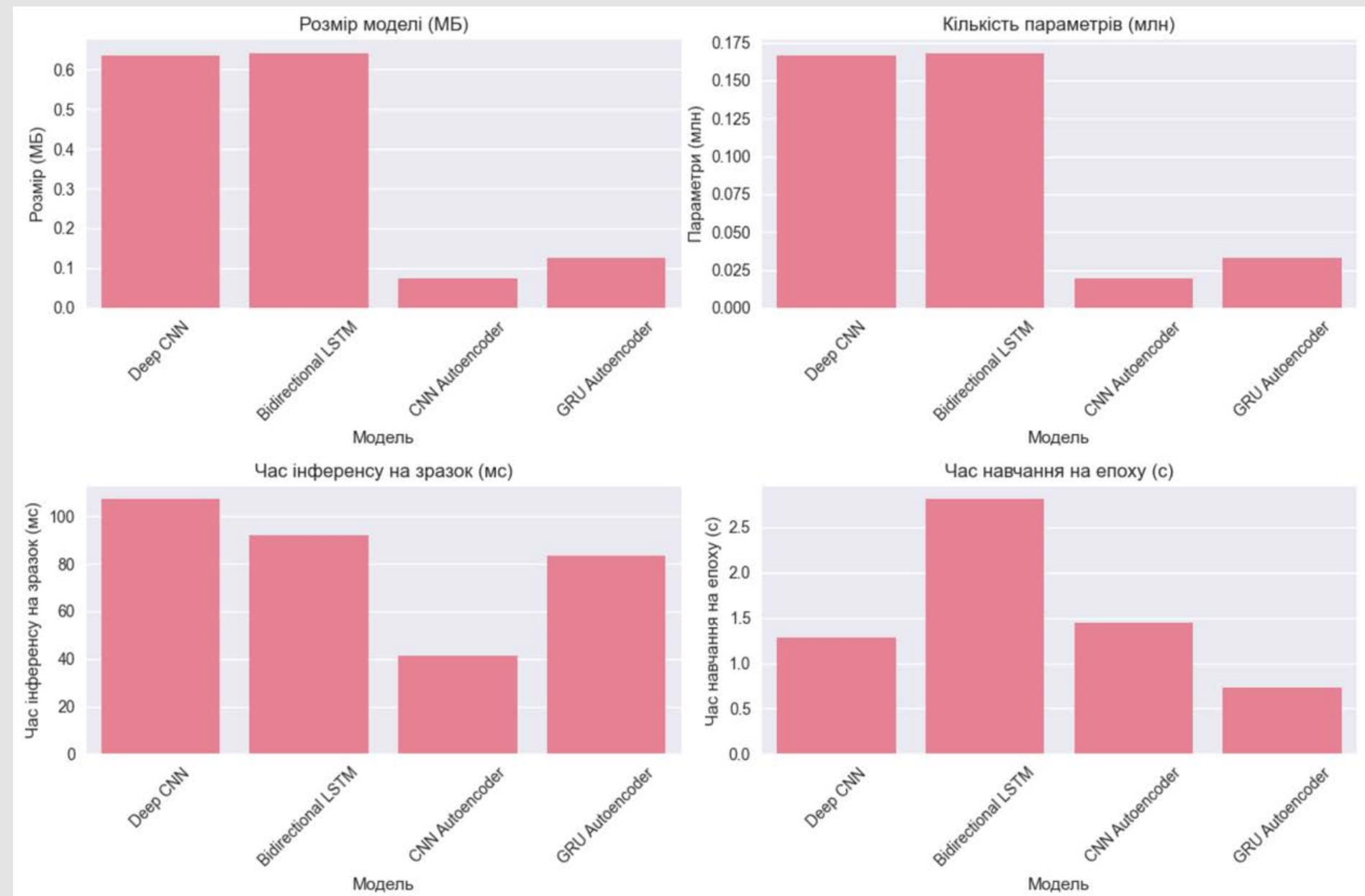
- Обмежене покращення при донавчанні:
  - GRU AE: F1 від 0.7271 до 0.7504.
  - CNN AE: F1 від 0.7281 до 0.7445.
- Високий recall (>0.93), але низька precision ($\sim 0.55-0.62$).

Баланс між точністю виявлення та обчислювальними вимогами визначає придатність архітектури для реальних систем.

Метрики:

- розмір моделі
- швидкість обробки
- швидкість навчання
- баланс точність/ефективність

Найшвидша: Autoencoder

- Мінімальний розмір, найшвидше навчання та інференс
- Але – посередня точність при зміні середовища

Найбільш надійна: Bidirectional LSTM

- Висока точність, помірний розмір
- Повільна пакетна обробка та довге навчання

Оптимальна для реального часу: Deep CNN

- Найшвидша обробка пакетів, стабільна адаптація

Характер аномалій

Точкові: Автоенкодери

Контекстуальні: LSTM

Колективні: CNN + LSTM

Доступність міток

Є розмічені дані: Класифікаційні моделі

Немає міток: Автоенкодери

Стабільність середовища

- **Стабільні:** Autoencoder (GRU AE - F1=98.5%)
- **Динамічні:** LSTM (адаптація при 1% донавчання — F1=95.99%)

Критичність хибних спрацювань

Пріоритет мінімізувати пропуски: Autoencoder

Критично мінімізувати хибні спрацювання: CNN

CNN

- Глибші архітектури → краще виявлення
- Залишкові зв'язки не дають покращення на мережевих даних

RNN

- Bidirectional LSTM – найкращі результати серед RNN
- GRU - виявляє найбільше аномалій, але більше false positives
- Механізм уваги неефективний

Autoencoder

- GRU AE → найвища точність
- CNN AE → менше точність, але краща швидкодія

Попередня обробка 0 1

Модулі збору даних, фільтрації шуму, екстракції ознак та нормалізації.

Адаптація 0 2

Класифікаційні моделі: донавчання на невеликих обсягах даних

Автоенкодери: не піддаються адаптації

Виявлення 03

Застосування даних мережі на попередньо навченій моделі або ансамблі моделей.

Реагування 04

Модулі агрегації та кореляції виявлених аномалій, пріоритизації, генерації сповіщень та звітів.

- Проведено **комплексне дослідження** систем виявлення аномалій на основі нейронних мереж, із фокусом на мережевий трафік.
- Поєднано **теоретичний аналіз** із **практичним експериментом**, у якому порівнювалися різні типи моделей.
- Досліджено **можливості трансферного навчання**, що дозволило оцінити адаптивність моделей до нових мережевих середовищ, а також їхню обчислювальну ефективність.

Розробка гібридних
моделей

Методи покращення
адаптації моделей

Підвищення
інтерпретованості

Тестування у
реальних умовах

Д Д Я К У Ю
З А У В А Г У